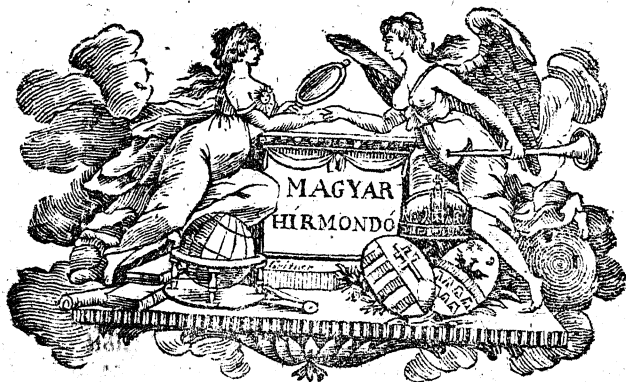

A'

CSÀSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

Nro 6.

Költ Bétsben, B. Afzszony Havának (Januáriusnak)
19-dik napján 1802-dik Efstendőben.

B é t s.

A' 62-dik számú Magyar gyalog Regemen-
tet, melly a' 4-dik Batalionokból állítatott fel,
mint a' 61-dik számú, és most napnyúgoti Gal-
litziában kvártélyozik 's a' Stábja Sz. Domir vá-
rosában vagyon, Jelachich Ferentz Pétervári Ofz-
tályos Generális nyerte el.

Triestből írják ide, hogy ott egynehány napig
tartott kemény szélveszek és rengerri zivatarok
után Jan. 3-dikán előfzörz esső, azután egymást
felváltva hol jég, hol hó esett, 's éjjél felé pedig
tsákányos fergeteggel rekelzté bé az ég ezt a'

G

tsudálatos napot. Ekkor mintegy pihenven, új zivatarhoz láttatott készülni, 's két óra tájban rettenetes égi háború menydörgések és villámások adának szomorú jelt ezen napnak rémítő tsapására. Ennek kezdetével mingyárt kezdett a' tenger emelkedni, hánykodni, partjai között ki-duzzadni 's mire az égi háborúnak végre lett, már annyira ki is önött a' tenger, hogy a' városnak nagyobb része reggelre kelve vízben állott: de még itt se vőlt vége ezen nap hallatlan veszéllének, mert reggel 7 óra tájban, olly erőssen megrázkódott a' föld, hogy hasonló földindulásra, a' most élő emberek nem emlékezhetnek. Mennyi kárt, melly ilzonyú pusztítást tettek, ezen csoportosan reánk tödült Isten ostorai, le nem írhatjuk.

Magyar Ország.

Temesvárról Dec. 31-dikén. Negyed napal ez előtt tartatott itt, kedves Fő Ispányunknak Méltóságos Ötvenes Lovász 'Sigmund a' Sz. István Rendje Commendátora, valóságos Titkos Tanácsos és Temesi Gróf Ö Excellentziájának a' Fő Ispányi Székbe lett beülésének igen p. m. és fényes napja. A' pompa annak rendi szerént buzgó ájtatosságon kezdődött, melly alkalmatossággal Megyebeli Püspökünk Kőszeghy László Ö. Méltósága tartott Nagy Misét, és az alatt mind az ide való katonai őrizet, mind a' forma ruhájában kiállott Polgárság jeles parádététel és többszöri dörgő sálvéadásokkal nevelték a' czeremónia nagysága és ritkasága által belénk öntetett szent borzadozást. Ennek vége szar-

kadván, a' fényes sokaság a' Vármegye Házához késérte a' Nemes Bandériumnak sorai között arra felé meg indult Fő Ispányunk Ő Exc-áját. Itt a' Királyi Diplóma felolvastattván, az alkalmatossághoz képest igen fontos beszédet tartott a' fennnt nevezett Püspök Ő Msga, melly után az új Fő Ispány a' hitet letévén, négy szolgabírák által, a' temérdek sokaságnak öröm és éljen kiáltásai 's a' mozsár-ágyuk durrogásai között háromszor emeltetett fel a' levegőbe, megmutattván a' közönséges öröm és pompás czeremónia tárgyát Ő Exc-áját az egész fényes sokaságnak. Most kezdett már az új Fő Ispány Ő Exc-ája azon, a' Nemes Vármegyénkhez 's általjában az egész fényes és fő fő rangú Gyülekezethez intizett Beszédjéhez, mellynek nyájassággal előadott hathatos kifejezései minden azt halló hallgatók szíveiket mint egy megígezték, 's a' Fő Ispány Ő Exc-ja eránt tisztelettel töltötték meg. — A' szomszéd Vármegyékből megjelent Fő Fő Uraságok közül, ezen Nemes Vármegyének Tábla Biráivá nevezte Ő Exc-ája Bárány Ő Ngát; Kr. Tanácsos és T. Békés Vármegye Első Al Ispánnját Tek Csopor László Urat; T. Arad Vngye Második Al Ispánnját T. Ötvenesi Lovas Imre Urat, és T. Lazár János Urat. — Délben, minden Főbb és alsóbb rangú Méltóságok és más idegen Uraságok megjelentek a' Fő Ispány Ő Exc-ája 400 személyek-re terített három asztalánál, kik között volt Cs. és K. Feldmársal-Lieutenant Lotharingiai Károly Ő Hertzege is. Estvére a' város kivilágosítatott, és fényes bál rekelztette bé ezen pompás napnak örvéndetes czeremóniáit.

Zemlinből Jan. 5 dikén. A' Belgrádi Basa megölettetése előre kifőzött dolog vólt, a' mint a' környüllálásokból kitettzik. Némelly gazdag Görög kereskedők, még az előtt való éjtzaka hogy a' dolog véghez vitelett rendbe szedték fél' több kintseiket, 's hajókra is szállították tiikon, mint ha portékák lettek vólna a' nagy ládákba és hordókba berakva, úgy hogy alig futamodott híre annak, a' mi a' Basánál történt, hogy már ezek, el lódúltak Zimon felé, féltvén vagyonaikat. Azomban igen megtsalatkoztak, mert legkissebb zenebona sem történt, sem a' Várban, sem a' külső városban. A' Basa hólt teste, a' Török szokás szerént először meg förösztetett 's azután temettetett el nagy pompával. Azok közül a' Jantsárok közül, kik olly fel tett tzélla mentek a' Basához, hogy ötöt ki-végezzék, 15-ten idegen Jantsárok vóltak. Ezek éppen ez nap érkeztek Belgrádba valamelly lakodalomra, 's közzülök egy alatsony de zömök termetű, a' mint a' neve is jelenti, Kötsög Ali először egy rövid és illyen értelmű beszédet tartott a' Basához. „Te meg hitt ellensége a' Jantsároknak! Azon igyekeztél másokkal egygyütt úgy e', hogy mi elpufztíttassunk; de reá nem mehettél. Mi a' dolgot kitudtuk, nem is nézheténk azólta jó szemmel egymásra, te mi reánk azért nem, mert vádolt a' lelki esméret; mi se te reád, mert tudtuk hogy veszedelmünkre törekedtél. De meg-engedtünk egymásnak a' Császárra való tekintetből. Soha sem is hánytuk vólna mi szemeidre genofz intselkedéseidnek vétkei, ha te szavadat meg nem szeg-

ted volna. De újra fenekedtél reánk ok nélkül,
's vesztésünkre mérget forraltál szívedben. Mint
hogy verme ástál nekünk, melyet nem érdem-
lettünk — ess magad belé.“ Ezen utolsó sza-
vakat nem is hallhatta már kétség kívül a'
Basa, mert ezek között hasította el a' fejét Kö-
csög. — Tsudálatos dolog, hogy azóta Belgrád-
ban olyan tsendesség uralkodik, mintha semmi
nem is történt volna.

Sopron Jan. 16-dikán. Itt egy szép Deák
Beszéd jött ki nyomtatásban következő titulus
alatt: *Oratio in auspiciis anni scholastici 1801/2*
in Georgico Keszthelyiensi Illustrissimi
Domini, Comitis Georgii Festetics de
Tolna, dicta die 2 da Novembris 1801 ab Jo-
anne Asbóth, ejusdem Georgici Oeconomiae
et Technologiae Professore. Sopronii typis Jos.
Ant. Siess. 812 ad rétbén, egy árkus. A' beszéd
végén ezt a' nevezetes jegyzést tette az Orator:
„*Praeter Georgicon, sequentia instituta pub-*
lica sunt ab Illustrissimo Comite liberalissime
fundata: a) Keszthelyini quidem: 1.) Pro Roma-
no Catholicis cum Gymnasio conjunctus Convi-
ctus Nobilium, ad quod Paedagogicum institut-
um tamen etiam aliorum parentum proles admit-
tuntur; 2.) Tres Scholae sic dictae normales ele-
mentares; 3.) Schola praeparandorum Normalium
Ludi magistrorum; 4.) Schola normalis civilis;
5.) Schola graphidis; 6.) Schola Musices. b.) In
Oppido Comitatus Simeghienfis Csurgó autem
pro utrique Evangelicae Confessione, Augustanae
scilicet et Helveticae addictis aequae institutionem

variarum Scholarum munificentissimo suo patrocinio procuravit. Örömost szolgáltam volna ezen Institutumoknak Magyar nevezeteivel is, de, mindeniket nem tudom meg-nevezni a' maga tulajdon nevénel fogva. Nem kétlem, majd közli azokat valaki a' Készthelyi Professorok közzül.

Valahányszor ennek a' Méltóságnak a' közjóra intézett igyekezteit meg-vi'sgálom, majd szinte olly gyönyörűségeket érzek, mint érez kétség kívül maga a' Gróf, midőn annyi sok jót tesz Edes Hazájával. En meg vagyok győződve felőle, hogy csak a' tiszta gyönyörűség vezérli a' felemelkedet lekeket a' jó tételekre, melly gyönyörűség annál nagyobb kétség kívül, mennél nagyobb a' száma azoknak, kik hasznát veszik, és venni fogják valaha szíves áldozatainak: — és csak azok tudják vóltakeppen betsülni az ilyen tartós örömöket, kik meg kóstolták már azokat a' jó-tételek által, a' mellyekhez úgy is leg édesebb gyönyörűségeket kötözött az Isteni erő, 's nints is semmi a' világon, a' mi által annyira közelíthetünk az Istenséghez, mint egyedül a' jó tételek által!

Frantzia Ország.

A' Publiciste nevű Újság kímélve, 's hofszáson adja elő a' Polgári Törvények (Code Civil) Projectomának ez által füstbe való menetelét. Mi is közöljük abból a' következőket: „Minekutánna békességet szerzett volna a' földnek, a' Polgár Törvényekre fordította elméjét, és mint igazságot szerető ember, Törvényeket hozott.“ — Bóldog ember az, a' kire reá illik ez

a' jeles díszet, melyet mondott Augustusról egy akkori Poéta! Szép ugyan, egy meg hódolatónak a' ditsósága, de vérrel van az mindég meg fertéztetve; fényes ditsóságot szerez magának egy békesség kötő is; de sokkal különösebb, sokkal valóságosabb, és inkább önpön magára háramló az, melyet nyer magának az olyan ember a' ki törvényeket ad valamely nagy nemzetnek. Justinianus is győzedelmes volt az ütközetekben, tartományokat hódoltatott meg; de az ő győzedelmei és vitéz tettei feledékenységre mentek: hanem az ő Törvény könyve tette őtet halhatatlanná, a' melyben pedig neki kevés része volt. Azt mondja Cicero: hogy ha azt kérdené az ember Césártól: mit csinált Konzulságában? azt felelhetné: Sok derék törvényeket adtam a' Rómajaknak. De sem Césár, sem Augustus nem csináltak úgy szólván semmit is, ahhoz képeest, mikor 30 millió emberből álló Nemzetnek akar valaki tökéletes Törvény könyvet készíteni. A' Frantzia Kormányzók, annak a' nagy munkának végbe vitelére, melyet magában fel tett, a' leg jobb módot választotta ki. Portalis, Tronchet, Bigot de Preameneu, Malleville híres törvénytudók, kiket elmebeli tehetségeikért, természeti tulajdonságaikért, és böltsességeikért közönségesen betsülnek, eléggé meg feleltek annak a' bizodalomnak, melyel viseltetett a' Kormányzók erántok. Mert egynehány hónapokig tartott szakadatlan munkával, a' Polgári Törvényeknek egy olyan projectumát készítették, mely ámbár híjjános volt, de a' mit

tsak ugyan nem is lehet elkerülni, olly nehéz, sokat magában foglaló és szélesen ki terjedő munkában; még is meg nyerte az okos emberek helybe hagyását, és az egész Nemzet háládatosságát. Ez előtt a' projectom előtt van egy előljáró beszéd, mellyben a' munkának a' tzelja, az a' hazafiúi indulat, a' mellyből a' munka készült, és azoka' princípiumok, mellyek szerént a' benne lévő dolgok el vagynak rendelve, világosan, és derekason van elő adva. Az egész munkában, a' Törvények tudása mellett, a' dolgokba való politikus bé látást, Filosofusi tiszta gondolkodást, és kellemetes 's ékes írás módját talál az ember. Utóljára ezeket emlegéti, talám Bonapárte mentségére: Akár melly derék emberek legyenek is azok, a' kikre van bízva a' Törvények kidolgozása, meg hányása vetése, 's helybe hagyása: tsak ugyan nints még is ő benne annyi ész, és erre való tudomány 's böltsesség, mint magában az egész Nemzetben. Ha tehát majd szabadon, 's nyilván meg lehet hánni vetni a' törvényeket; ha vízfzsa vonások 's szakadások által nem oszlanak meg magok között a' Frantziák; akkor segítségére 's meg világosítására szolgálnak azok a' Törvényhozónak.

Párisból Dec. 25 -dikén. Más nap azután hogy Talleyrand Minister Lyonba elutazott, magához hívatta a' Fő Konzul Barbé Marbois kinttartó Ministert, és két millió forintot kívánt tölle magának a' Lyoni útra, 's az ott teendő költségekre. Ide számlálta tudnillik Bonapárte azt a' summát is, a' mellyel az od. való f brikákat

kívánja felsegélteni. Erre a' Minister egyenesen azt felelte, hogy ezen pénznek most egyszeriben tsak felét se tehetné le, úgy hogy az általa' Respublika Tisztviselői rövidséget ne szenvednének fizetéseknek idején való felvételében. Ezt hallván a' Fő Konzul, ezen dologról többet nem is szóllott. Haza menvén Barbé-Marbois, egy hoszszú levelet ír Bonapártéhoz, melyben sok fontos okokat hord elő a' maga mentségére, hogy olly egyenesen 's nyersen ki-mondotta előtte az igazat, egyfzersmind pedig azt is jelenti levelében, hogy ha ezen egyenes maga viselete a' Fő Konzulnak ellenére vólna, kéri hivatalából való elbocsáttatását. — Ezen levélre Bonapárte válaszolt, 's még-köszönte a' Minister hozzája mutatott egyenességét, egyfzersmind kérte, hogy hivatalát a' köz-jóra nézve tovább is folytassa. — A' mai napon kiadott Monsieur nevű hivatalbeli Újság röviden leírja Jourdan, La-Martillière, és Berruger három Generálisoknak életeteket, úgymint a' kiket Bonapárte leg közelebb azon okból ajánlott a' Státus-Tanátsnak, hogy a' Respublika hív szolgálatjában ízerzett sok érdemeiket, a' Haza megjutalmaztassa, 's ezek közzül válasszon az maga közzé egy tagot. Jourdan Gen. tsak az utolsó Respublikai háboruban lett nevezetessé: de La Martillier, a' ki 1732-ben született 's már 1757 katonai szolgálatot tett, a' hét esztendő háborúban is szolgált, szüntelen az ágyúzó seregnél, és II-dik Fridrik Pruszfiai Király által nagyra betsültetett az ágyú öntésről 's a' pattantyússágról írt igen derék munkájáért; most pedig idős katona létére is

végig szolgált a' Respub'ikai háborút. Ber-
 ruyer Gen. hasonló képpen öreg vitéz már,
 1753 tól fogva szolgál, 's tizen egy sebjét hor-
 dozza a' 7 esztendő's Burkus háborúnak; 17 ta-
 borozásban közel száz ütközetekben fordult meg,
 és ő is végig szolgált az utolsó háborút. A' Stá-
 tus-Tanáts Jan. 4 dikén tartott ülésében La-Mar-
 tilliért választotta a' voxok többsége szerént tag-
 jává, a' kit a' Törvényhozó Tanáts candidált 's Bo-
 napárte is ajánlott. A' Fő Konzul Jourdan Ge-
 nerált, a' Tribunátus pedig Daunau polgárt can-
 didálta vólt Státus-Tanátsosnak. — — Azt
 vetette a' napokban valaki egy mostanában Egyip-
 tomból vissza érkezett katonának szemére, hogy
 könnyen átalengedtek azt a' ditső tartományt az
 Anglusoknak. A' mellyre a' katona így felelt.
 Magok se mondhatják ők azt: o'ztán barátom,
 nagyon el-hagyott vólt már minket a' Bonapár-
 te lelke! Nagyon elgyengült már az, az ő uno-
 kájában Menouban. Már ő rólla hittük azt, hogy
 vagy győzelemre vagy halálra vezet bennünket
 ez pedig a' katouának elég. — Most is elevenen jut
 eizembe, hogy mikor az Egyiptomi pyramisoknál
 a' teméntelen ellenséggel való viaskodás közben a'
 rekkenő forróság és szomjúság által ostromoltatván
 bádjadni kezdtünk, 's a' győzelem elnyerésé-
 ben késedelmeznénk, így szólla hozzánk: „Fran-
 zziák! Lodi nál, Arcole-nál, Rivoli nál tsak az
 ellenség vólt tanúja vitéz magatok viselésének;
 itt pedig (akkor a' pyramisokra mutatott Bona-
 párte) 30 századok néznek tetteitekre! Jer-ek a'
 győzelemre!“ — 's egynehány minuták mulva

hátot ada az ellenség. — Az Amerikai egygyesült szabad Státusok békességre léptek nagy nehezen a' Tripolisi Dey-jel, a' mellyért ez most először mingyárt 500 piasztért, ezután pedig esztendőnként 400 ezer piasztért kíván a' békességért !!

Calais-ből Dec 28-dikán. Ma érkezett ide a' Lord Cornwallis fia két Anglus kurírokkal Amiensből, 's tüstént posta hajókra ültek, hogy Angliába által evezzenek. — Nem ok nélkül gyanítják ebből, hogy a' végső békességkötés valóssággal tökéletességre ment Amiensben.

Lyon Dec. 30 dikán. A' külső dolgokra ügyelő Minister Talleyrand, Decembernek 28-dikán érkezett ide Párisból. A' Cisalpínai deputatusokat bé mutatták néki, és December 30 dikán gazdagon meg vendégelte a' főbb embereket. Ott volt ebben a' vendégségben, a' Maylandi Ersek is, egy 81 esztendős öreg, ki egésszégesnek és elég vidámnak láttzott, 's a' Minister jobb keze felől ült. Alig ültek le az asztal mellé, a' midőn az Ersek Talleyrand felé hajolt hogy vele beszéljen, 's azomba hirtelen le rogyik a' széki-ben és meg hal. Moscau nevezetű híres orvos, jelen lévén ebben a' vendégségben, minden módon akart a' meg hólton segíteni, de késő volt, mert már egézfízen el állott volt a' szíve dobogása. Leg inkább azért ment volt ez az Ersek Lyonba, hogy meg láthassa Bonapártét, a' kit akkor esmert volt meg, midőn az legelőször táborozott Olasz Országban. Ez a' tisztes öreg volt az, a' ki, midőn a' Páviai parasztok Zenebonát indítottak, elejekbe ment azoknak, hogy le tse-

desíttse őket, de mivel nem engedelmeskedtek az ő intéseinek erőszakosan ment bé a' Frantzia sereg Páviába. Ő volt az, a' kit, midőn azzal lázzasztották fel az említett parasztokat, hogy a' Frantziák el akarják az ő vallásokat rontani, maga mellé vett Bonapárte, és vele járt, annak megmutatására, hogy ő a' vallásnak nem ellensége.

Brüsszelből Jan. 3-dikán. Azt írják ide Amiensből, hogy a' vég-békesség már valósággal tökéletességre ment; de a' mellyről mind a' két Fél halgatásban leszsz mind addig, míg a' kurírok Párisból és Londonból viszsz nem érkeznek.

Anglia.

Londonból Dec. 21-dikén. Azt írja ide Amiensből egy Nagy ember, hogy Dec. 6 dikán keményen öszsze szállalkoztak volt a' két alku-dozó Fél Ministerei Guyana tartománya eránt, mellyet az Anglus Minister tellyességgel meg akart régi épségben Portugallia rézére tartani: úgy annyira hogy midőn látná a' Fr. Ministernek is azon való erősködését, hogy Guyana határainak úgy kell maradni, a' mint meg van már határozva a' Lisbonai Udvarral kötött békességben: Lord Cornwallis ezt mondotta. „Én addig a' Bresti hajóssereg kievezésébe napnyúgoti India felé meg nem egygyezhetek; valameddig ezen pontra nézve a' Fr. Kormányshék nem enged.“ Ez tsak ugyan meg is lett, 's azonnal kurírt küldött a' Lord Angliába és a' Bresti hajóssereg is kievezett. — Generál Hutchinson még mind eddig Egyiptomban mulat, mivel közötté és a' Nagy

Vezér 's Kapitán Basa között némelly kedvetlen dolgok történtek, mellyeknek eligazítására rövid időn meg fog ott jelenni Lord Elgin Konstantinápolyi Követünk. Némelly még életben maradt, a' Török Császár hűségétől elpártolt Beyket pártfogása alá vett a' mi Generálisunk; ezeket a' Nagy Vezér és a' Kapitán Basa erőnek erejével ki akarták venni kezéből, hogy azoknak fejeikkel a' Nagy Úrnak kedveskedhessenek, tsak ugyan nem engedte ezt Hutchinson Generális, és már most, a' mint halljuk, maga a' Török Császár is kész nékik megengedni.

Londonból Dec. 24-dikén. Minden levelében nagy meglepéssel emlegeti Marquis Cornwallis azon különös személyéhez való tiszteletet és a' sok jóakaratókat, mellyel a' Fr. Kormányzék Amiensben lévő Tisztviselői ötet egészízen megtetézik. Főképpen Bonapárte Jóef Ministerről, kinek mind gondolkozása módját mind erköltsi tulajdonságait nagyon magasztalja, azt írja, hogy mindent elkövet, a' mivel gondolja, hogy az ő Amiensben való mulatását kellemetessé teheti. —

Londonból Dec. 25-dikén. A' Máltai sziget körül valamelly Tripolisi rabló hajót vett el egy Anglus hajó, melly 12 ágyúval és 90 katonával volt meg rakva. A' rabló hajó három egész óráig védelmezte magát kegyetlenül, 's tsak akkor adta meg magát, midőn már 20-an közzülök agyon lövettek, 30-an pedig nagy sebeket kaptak. — A' Kormányzék parantsolatot küldött Saumarez Admirálisunk eleibe, hogy

viszsa ne térjen Anglia felé, sőt inkább mennyen ismét Cadix eleibe és kerítse bé annak kikötőhelyét, további rendelésig. Akadályoztatja tudniillik a' Madriti Udvar, az Amiens-i végső békeségkötést, mivel azt kívánja, hogy Trinidad szigete helyett, melyet Fr. Ország által engedett a' Londoni békeség kötésben Angliának, adasson más, még pedig ugyan annyit érő birtok Spanyol Országának, a' melyre a' Londoni Udvar éppen nem állhat.

Londonban a' múlt 1801-dik éjsztendőben 17,814-en születtek; meghaltak pedig 19,374-en. — Angliában a' tövis répa (fanos répa) különösen szereti a' földet 's néha néha rendkívül nagyra nő. A' minap Aylesbury mellett egy mezei gazda ilyen répával kedveskedett a' szomszédjabeli jó barátjának; még pedig úgy, hogy az oldalát vígyázva meglékelvén a' bélit kívájta, 's belé rakott, négy sült foglyot; két hízott kapant; egy süldő nyúlat és egy pár palatzk bort; 's így küldé el hozzá. Még akkor is 28 fontot nyomott a' répa, mikor ki vólt a' béli vájva, 's 20 itze víz tért belé az öblibe.

Spanyol Ország.

A' Madriti Újság mostanában ilyen jegyzést érdemlő dolgot közöl a' tehen-himlőre nézve. „Egy Spanyol tudósnak jegyzéseiből ki tessék, hogy Asturia és Estremadura tartományai-ban a' tehenek tölgyein támadnak némelly apró persenések; valamint Angliában a' Gloucesteri teheneknek tölgyein, 's ezekről a' köznép között

az a' babonás vélekedés uralkodott, hogy meglehet az azokban találtató genyetség által a' gyermekeket a' himlőzéstől oltalmazni; de a' módját csak némelly babonás vén afzszonyok tudják és gyakorolják; a' melly kétség kívül a' matéria beóltasában áll. Ez a' Spanyol tudós, bėjárván hazáját, nagy szorgalmatossággal feljegyzette mind a' Spanyol földnek minéműségeit és terméseit, mind a' lakosok szokásait a' közöttök uralkodó vélekedéseket szinte úgy a' vallásra, mint az életben elő forduló történetekre, változásokra és azok okainak előadására nézve. A' melly munkáját idővel kiadván igen nagy hasznót tett általa hazafiainak. Száma nélkül való babonákról el szoktatta az egygyűgyű népet; a' tanítás módját megjobbították magok a' tanítók; a' köznépet lassan lassan elszoktatta azon veszedelmes szokástól is, hogy magát akárminémű nyavalyában inkább bírta a' kenő fenő kuruzsoló vén afzszonyokra, mint akármely híres orvos doktorra; fegy szóval ezen tudós, nemzetének megvilágosítására tagadhatatlanul a' legjobb eszközt választotta, midőn hazai utazását leírván, derék munkájából sok ezer nyomtatványt osztozattatott ki, vagy ingyen, vagy tsekély árron a' faluk bírának, a' Papoknak és Oskola Mestereknek, 's így esmértette meg veleik tulajdon hazájokat, 's annak állapotját 's a' t. Jól tudta azt az igen értelmes utazó, hogy nem jó a' köznépet erővel akarni világosítani, fejéből a' lenne megrögzött babonás vélekedéseket egyenesen ki verni, 's más új gondolatokat erővel reáitukmálni; annyira

val inkább nem kell pedig philosophiai principiumokat biggyeszteni kinek kinek az orrára; mert az ilyen világosítás módjának rendszerént ellenkező következése szokott lenni. Az által nyerte meg ezen utazás leírása is a' köznép kedvét, hogy tsak történt dolgokat ad elő, 's azokat fejtegeti, a' melly mód legalkalmasabb arra, hogy valaki babonás vélekedéseire önként rájok unjon, 's azokat elhagyja." 's a' t.

Elegyes Levelek.

Hamburgból Jan. 1 ső napján. A' Novemberi kegyetlen tengeri zivatarban 10 vagy 12 tzethal vetődött bé az északi tengerből a' napkeletibe. Ezek itt igen igen kelletlen vendégek, teméntelen apró halakat megemésztenek, a' többit iktóztató módon elvadítják 's a' halászást felette terhesítik. Erre nézve felkívánta a' Svécziái Király a' Gothenburgi híres tzethal halászsokat, jutalmat ígervén azoknak, ha a' tzethalakat minckelőtte itt szaporítnának megöldösik.

Regensburgból Jan. 8-dikán. Egy Párisból jött Fr. Kurír ment itt keresztül, 's Béts felvette útját, a' Szekularizátciónak és Kár kipótlásnak azzal a' Plánumával, mellyet Párisban négy Hatalmasságok Ministerei úgymint a' Császári Királyi, az Orosz Császári, a' Frantzia, és Pruszszus tellyes hatalmú Biztosok készíttetek, és a' mellyre már a' három utolsó Hatalmasságok reá is állottak.